

הארת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת משפטים תשפ"ב
גיליון: 96

א לעבטיגער שבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

הזרחה וזהירות פדיני ממונות

פניני הפרישה

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (כ"א א)
יש לומר, בדיוק הכתוב: **'לפניהם'**, ע"פ המובא בליקוטי מוהר"ן (ל"ה). ובישיחות הר"ן (ל"ט) שעיקר **אור הפנים** הוא השכל והדעת, **'חכמת אדם תאיר פניו'**, ו**'הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות'** (ברכות ס"ג): ולכך כאן בראשית דיני ממונות, דיוק של קרא בתיבת: **'לפניהם'**, המשכת **אור הפנים - בדיני ממונות**.

"כי תקנה עבד עברי" (כ"א ב)
בזוהר' הקי' ריש פרשת משפטים מרחיב לדבר על ענין: **גלגולי נשמות** שמרומז בפרשה זו של: **עבד עברי**, עיי"ש. ובמסכת ראש השנה (לא): **'שית אלפי שנין הוה עלמא'**, וזהו אפ"ל: **'שש שנים יעבדו'** - **ובשבועית יצא לחפשי חינם** - ענין הגאולה שתבא עם סיום סוד הגלגולים, כדבריהם (יבמות ט): **"אין בן דוד בא עד שילכו כל הנשמות שבגוף"**. **כן אפשר להסמיד לכך**; שיחתו של רבינו (חיי מוהר"ן תמ"ו): **שיש להתקש בעולם האמת ולומר**: שמוכנים לקבל העונש - העיקר לא לרדת עוד פעם לגלגול שכתנו מרובה. וזה שאנו רואים כאן בפרשת **'עבד עברי'**, ענין **ההתקשות** שהעבד אומר: **'אהבתי את אדוני... לא אצא חפשי'**.

"אם בגפו יבא בגפו יצא" (כ"א ג)
"בגפו" גימטריא: **'אל'הים'** (עם האותיות) רמז על **'דינים'**, ואין **דין נמתק אלא בשרשו**, (ליקו"מ נ"א, ועוד). וזה: **'אם בגפו יבא' - בכך גם: 'בגפו יצא'**. **ולחזוק למעשה**: בשרש ה**'דין'** נמצא ההרוחה, **מ'צרה'** נעשה **'צרה'**, מ**'נגע'** נעשה **'ענג'** וכמובא ע"כ, וביותר בספרי רבינו ומוהר"ן.

"ונתן פדיון נפשו" (כ"א ד)
בדברי רש"י: **"דמי ניזק, דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר דמי מזיק"**. ע"פ המובא בליקוטי מוהר"ן (תורה קמ"ט) **'שיחות הלילה מסוגל כמו פדיון'**. ובדברי (תורה ס"ז ב'): שיש לבכות ולהתאבל על בנין בית המקדש - שאולי חלילה היינו מהגורמים לכך בגלגולים קודמים, וכן לא לעכב את בנינו כעת בעונינו שגם זה נקרא חורבנו. וזהו: **'פדיון נפשו' - 'אמירת צנות'** שהוא כמו **'פדיון'**, והוא על **'דמי ניזק'** - צער החורבן שניזקנו מכך. ו**דמי מזיק** - על ההיזק בחורבנו, או בעיכוב בנינו. ודו"ק.

"למען ינוח שורך וחמרך וינפש בן אמתך והגר" (כ"ג י"ב)
אצל שור וחמור כתוב: **'ינוח'**, ובין **אמתך**, והגר' כתוב: **וינפשו'**, אפ"ל ע"פ המובא בליקו"מ (קכ"ו) על הפסוק: (שמות ל"א): **"שבת וינפשו"**, **'כיון ששבת וי אבדה נפש'** (ביצה טז). **'שמחת גדל התענוג של הנפש יתרה שבא בשבת'**, על כן מתחילים תכף להתנגע ולהצטער על **אבדת הנפש במוצאי שבת'**. ולכך בשביתת השבת של: **בן אמתך ועבדך**, שיש להם: **'נפש'**, (נפש יש לכלל בני אדם, לפי מדריגתם, וזהו ח"א ס"ב, ועוד) כתוב: **'וינפשו'**. אך **בשורך וחמרך** שאין להם **'נפש'** כתוב: רק: **'ינוח'**.

להשיגה על הקאפיקע של השני
וכשאנו עוסקים פרשת **'משפטים'**, פרשה שבה הוזהרנו על הזהירות הגדולה הנצרכת בענייני ממונות, כדאי לצטט **'שיחה'** לימודית זו, מספר **'שיח שרפי קודש'** (ג תפג) בספרו: כששאל פעם החסיד הנודע בעבודת השם כחד משרפי מעלה - רבי **נעצי מאומאן**, את הרה"ק רבי אברהם ב"ר נחמן: מה כוונת רבנו בענין **'משפט'** המובא בליקוטי מוהר"ן (תורה ב), שזה נצרך לכל אחד ואחד בדרכי העבודה התמימה. ענהו: להשיגה על **'הקאפיקע'** של השני. **'קאפיקע'** שם מיטבע הקטנה ביותר ברוסיה: **'היטן יענמיס קאפיקעי'**.
אכן כן, זהו **'המשפטים'** שעלינו לשמור, לא להיכשל ואף גם בפרוטה קלה בחשש של ממון חברו.

סוד הגלגולים
וכמה מבהילים הם דברי ה'דגל מחנה אפרים' בפרשייתנו, בזהירות בענייני ממונות. בהקשותו מהא המובא בזוהר הקדוש בריש פרשייתנו - פרשת משפטים (שמות צד). שפסוקים אלו בתחילת **'ואלה המשפטים'** סובב והולך על ענין הגלגולים, והזהרה מאריך שם בעניין הגלגולים.
והוא תמוה מאוד, מה הקשר לסוד הגלגולים, הרי פסוקים אלו - הם על דיני ממונות.
ובתירוצו: שבפרשת משפטים יש דינים של משא ומתן, וזה העיקר של שורש הגלגולים, שלפעמים אדם יש לו דין תורה עם מישהו והבית דין חייבו, ואדם זה יודע שהוא באמת לא היה חייב, וזהו הסוד של הגלגולים, שיאמין שבגלגול הקודם אני הייתי חייב לשני, ולכן אני צריך לשלם. וכל הצער שלפעמים אחד סובל מהשני, מי יודע אם זה לא מחמת גלגול - שחייב לו מהגלגול הקודם...
וכמה דברים אלו, מחייבים אותנו - לא להישאר חייב ממון לשני, שלא נצטרך להתגלגל על כך, וכמובא ע"כ בספרי אמת.

בדיקה טובה ויסודית מדי פעם בפעם
ולחזוק בענייני ממונות, כדאי לנו לצטט בכאן קטע עם חן של אמת, מתוך שיחתו של החסיד רבי לוי צחק בנדר זצ"ל (דיבורי אמונה ה סב):
'ישנם דברים שחייבים לדבר עליהם: אמנם יכול להיות צדיק, למדן, קדוש וטהור ממארי דחושבנא, אך צריך לעשות לעצמו גם דין וחשבון קבוע ובדיקה טובה ויסודית מדי פעם בפעם; האם הכסף שלו הוא אמנם שלו לחלוטין, האם הוא אמנם נקי בשלימות מכל רבב של נגיעה בממון הזולת; האם לא מעורבות בממונו שאלות על הכסף? האם אין בין כספו כזה השיך לאחרים? ...

והיה אם אמנם יתברר לו שהוא צריך להשיב, שישב מדי! ואל ישהה אצלו כסף שאינו שלו ולו לזמן קצר... כדי שלא יתעוררו שום דין ודברים וסכסוכים - גם אם אתה מרגיש עצמך צודק - החזר הכסף וחסל!
ואם אמנם מתעוררים אצלך ספקות על הממון למי הוא שייך, אדרבה, נהג לחומרה, החזר יותר, עד שיצא מלבך הספק לגמרי... (כמובן שאין הדברים אמורים, באם חברו חייב להחזיר לו ע"פ דין תורה).
'תורה' מלשון **'הוראה'**, ניקח הוראה ודרך מפרשייתנו על הזהירות הגדולה הנצרכת בענייני ממונות, בבין אדם לחבירו, שרשי מצוות אלו גבוהים ורומים כפי ביותר - וכדאי הם הזהירות המופלגת בכך.

השבוע ב'פרשייתנו' אנו קוראים על דינים הנוגעים בדיני ממונות ובין אדם לחבירו, זהירות מגניבה וגזילה, מצוות הלוואה לעני, לא ליקח ריבית, ועוד. וכבר עמדו על כך מפרשי התורה - בדברי רש"י בתחילת הפרשה על הפסוק **'ואלה המשפטים'**: **'כל מקום שנאמר "אלה" פסל את הראשונים. "ואלה" - מוסף על הראשונים. מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני'**. לומר; שגם דינים אלו הנראים לנו שאנו מבינים אותם בשכלנו, אינם כך, אלא תורה מסיני הם.

אין אנו מקיימים אותם כי השכל מחייב
וכך הם דבריו בשיחות הר"ן (קט"ז): אחד היה מדבר עמו, והיה משבח את איש אחד שמתנהג ביושר, ואמר עליו בלשון אשכנז שהאיש הזה הוא אורינטליך (אדם ישר). ענה הוא וזכרוננו לברכה ואמר: שעל איש ישראלי אין שייך לומר אורינטליך. כי אומות העולם יש להם הנהגות נימוסיות מה שהשכל והיושר מחייב, שזה נקרא אורינטליך. אבל ישראל עם קדוש אפילו אלו המצוות שהם מצד דרך ארץ, מה שהיושר והשכל מחייב, אפילו אלו המצוות אין עושים מחמת דרך ארץ, מצד חיוב השכל והיושר, רק מגזרת המלך הבורא יתברך שמו שצויה עלינו בתורתו לעשות כך: וזה שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט לב): **"דרך מצוותיך ארוץ"**. הינו שאפילו המצוות וההנהגות שנקראים **'דרך'**... שמצד הדרך ארץ והיושר מחויבים להתנהג כך, כגון לבלי לגזול את חברו וכיוצא בזה... **"מצוותיך ארוץ"**. הינו שאינו מקים מצד דרך ארץ, כי אם מחמת מצוות התורה הקדושה...
ועל כן אמרו רבותינו זיכרונם לברכה (יבמות סא): **'ישראל קרויים אדם ואין העכו"ם קרויים אדם'**. כי אדם הוא ראשי תבות: **'דרך מצוותיך ארוץ'** כי ישראל עם קדוש, אפילו המצוות שהם מצד השכל ודרך ארץ, גם אותם המצוות אינם מקיימים מצד היושר כי אם מחמת מצוות התורה הקדושה. ועל כן הם קרויים אדם כיחית: **"דרך מצוותיך ארוץ"**.

המצוות אינם בשביל נימוסיות
ובדברים חודדים ומוטעמים אנו מוצאים בליקוטי בלכות' (נויקן יח) על אלו האומרים טעמים של הבל על המצוות הקדושות, בכתבו: **'יוכל טעמיהם המרים והסרוחים כולם סובבים והולכים שהם בשביל נימוסיות, בשביל אהבת רעים כדי שלא יגזול ולא יעשוק אחד את חברו... ולפי דעתם הרעה אין בעשיית המצוות שום תכלית נפחי כי אם בעולם הזה, כדי שיהיה שלום בין אדם לחברו...'**
אך באמת, כל בריאת העולם ומלואו הכל נברא בשביל האדם כדי שיעבוד הש"י ע"פ התורה והמצוות שנתן לנו. כי כל מצוה ומצוה, וכל אות ואות מהתורה הקדושה, כולם הם שיעורים וצמצומים קדושים לזכות על ידם להשגות אלוקות לנצח, שזהו עיקר חיים נצחיים...
גם מה שצריכים שיהיה שלום בין אדם לחבירו, והוא גדול מאד כמו שאמרו רז"ל, הוא ג"כ רק בשביל התכלית הנפחי לעוה"ב, שהוא השגות אלוקות ולא כדעתם הרעה של המינים שכל מצוות התורה הם בשביל השלום, כדי שיהיה קיום להעולם...
וע"כ התקינו חכמינו **'שיהא אדם שואל בשלום חבירו בשם'** (ברכות נד), **'בישם'** דייקא, להורות ולגלות שמה שצריכים שיהיה שלום בין אדם לחבירו, הוא רק בשביל שם ה'. היינו להמשיך השגות אלוקות שהוא בחינת שמו יתברך.

מעמד כבוד התורה ישיבת ברסלב אהבת משה

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זי"ע

"את העני עמד" (שמות כב כד)

לא קנה לעצמו מעיל – כי לא היה לו כסף גם עבור חבירו

היה זה פעם, כששהה רבי יצחק - אצל אביו הגדול רבי נתן מברסלב זי"ע, שמע את אביו שח על חשיבות וגודל מעלת התפלה וההתבודדות, שצריכים על הכל לבקש מהשם יתברך, על כל דבר ודבר, קטן כגדול, ולא לעשות שום פעולה ללא תפלה ובקשה מהשם יתברך על כך.

עננה רבי יצחק ואמר: "אבא, האם גם על ענין ידידותי עם חברי ורעי הטוב- רבי מרדכי, וסדר הנהגתי עמו אני צריך לבקש מהשם יתברך?"

רבי מרדכי זה ורבי יצחק - היו חברים בנפש, ואהבתם התבטאה בכך, שר' יצחק לא היה קונה לעצמו שום דבר אם לא קנה אותו הדבר גם לרעו ר' מרדכי. ומשכך; לא היה לר' יצחק מעיל פרווה חורפי הנקרא "פִּיטְעֵר", כי לא היה לו כדי סיפוק לקנות שני מעילים כאלו, מרוב אהבת החברים שהיה ביניהם, ונהג כך משך זמן רב. ולא ראה לכאורה מקום לתפילה על כך.

עננה מוהרני"ת באמרו: "אם מתפלל אתה על הדבר להשם יתברך, הרי מקנא אני בך ואם לאו לא", "טאמער פִּיטְעֵרסטו גאט אויף דעם בין איך דיר מִקְנָא טאמער נישט, גיין". והיה הדבר לפלא בעיני רבי יצחק - תשובת אביו, היות והיה ברור לו שאהבת חברו הוא כה איתן וחזק ששום דבר לא יפריד ביניהם.

אולם; לא עברו ימים רבים, ונהיה פירוד בין שני החברים לתקופת זמן, והיה זה לפלא גדול בעיני רבי יצחק.

ובתגובתו לכך התבטא ואמר: אני לעולם לא הייתי נחלק בדעתי עם רבי מרדכי, אלא אך ורק כדי שאראה שאכן אבי היה צודק. "איך וואלט זיך מיט רבי מרדכי קיין מאל נישט צוקרִיגט, נאר פִּדִי איך זאל זעהן אז דער טאטע איז גיגוען גירעכט".

"יראה כל זכורך אל פני האדון ה'" (כ"ג יז)

"מאן פני האדון... דא רבי שמעון בר יוחאי" (זוהר בא על ע"א)

רבינו על ציונו של התנא האלוקי רשב"י במירון !

היה זה בתחילת שנת תקנ"ט, רבינו זוכה לאחר מניעות רבות להיות בארץ ישראל, משתטח הוא על ציון סבו רבי נחמן מהורדנאק בטבריה, והחל להכין עצמו לעלות למירון, למערה של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי.

תלמידו ומשמשו לדרך שבר חמורים למסע, ובדרך נכנסו לכל המערות והצינונים אשר בסביבה. התעוררות רבה שררה בקרב רבינו ואנשיו בהגיעם למקום גניזתו של התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי. רבינו ציווה לאברכים ללמוד 'זוהר'. הוא עצמו לא למד עמם, אלא סובב היה אנה ואנה בפנים קורות, זורח משמחה ומחדוה, כאשר מדי פעם קורא הוא עבר תלמידו: "אשריך אשריך שזכית לכך!"

חלילה ירד, רבינו שוהה עדין על הציון. הוא עבר מחדר לחדר אשר במערה, ובקש להוסיף וללמוד זוהר. כל אותו ליל סובב היה רבינו ברוח מרוממת. מפיו הקדוש בוקעת נעימה של שמחה וכל כולו מלא חדוה.

כאשר האיר היום, החל רבינו להתכונן לתפילת שחרית, הוא התעטף בטלית והתעטר בתפילין, וברוב דבקות והתלהבות החל להתפלל.

שעות רבות עמד רבינו בתפילתו, וסביבו להבות אש בהיכלו של התנא האלוקי - - -

על מה התפלל הגאון החסיד במירון !?

כך שח וסיפר החסיד הנודע הרה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א (שיח שרפי קודש' ו' קכד): היה זה פעם כשעלה להשתטח בלי"ג בעמר על ציון הרשב"י, הבחין בתוך כל הדחק איך שהגאון החסיד מגדולי רבני ברסלב רבי אברהם שטרנהארץ זצ"ל, עומד לו בפניה סמוך לציון ומתפלל. לפתע החל במקום דחיפות גדולות מאוד, והבין שבתוך כל הדחק הנורא הזה לא יוכל רבי אברהם להגן על עצמו. אי לכך שם ידו אחת על הציון, וידו השנייה על הקיר הסמוך וגונן עליו בגופו, כשרבי אברהם לא הבחין כלל בכך.

וכך בעמדו לידו, שמע שיח תפלתו, איך שמפרש שיחתו ברצויים ופיוסים לפניו יתברך. וכה הייתה בקשתו ותפילתו: היות שהוא כבר בא בשנים, ואינו יודע יום מותו, על כן מבקש ממנו יתברך - בזכות הצדיק, שישמרהו בבריאות עד לסוף ימיו, ולא יפול חלילה לשום חולי שיכביד חלילה על בני משפחתו, ולא יהיה למשא על בני אדם כמו שמצוי בהרבה חולים חלילה.

וכך עמד והפציר בתפלה וביישוב הדעת מופלג אזה כבד למעלה מבן תשעים שנה. ואכן, תפילתו במקום נורא זה פעלה - וזכה להיות בצלילות דעתו ובכוחותיו עד סוף ימיו ממש.

מן סג'אר התנא ישיקו העתדים | פל אַחד יָכול!

יָלִידִים יִקְרִי! הֲיָה זֶה פֶּעַם אַחַד - דָּבָר רַבִּי נְתָן מִבְּרִסְלָב, עַל תְּבַעֲרַת הַלֵּב שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ. אַבְרָהָם אֲבִינוּ, תְּרִי הוּא הוּא הָיָה הַאֲדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִפִּיר אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא זָכָה לְעִבְדוֹ אֶת בּוֹרְאוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה בְּמִסְרֵית-נֶפֶשׁ וּבְהִתְלַבְּבוֹת גְּדוֹלָה. וְכֵן זָכָה לְפָרְסֵם שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה בְּעוֹלָם, בְּמִצְוַת הַכִּנְסַת אוֹרְחֵים - שֶׁקָּרַב אוֹתָם לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים.

בְּתוֹךְ פְּדֵי שִׁיחָתוֹ שֶׁל רַבִּי נְתָן עַל הַלֵּב הַגְּדוֹל שֶׁהָיָה לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ - הַתְּבַטָּא לְפָנָיו אֲדָם אַחַד וְאָמַר בְּצֵעַר וּבִגְבִיחָה: "הֲיֵאדָּ לֹקְחִים לֵב פְּנֵה" ? לֵב כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ... גָּעַר בּוֹ רַבִּי נְתָן וְאָמַר אֵלָיו: "גַּם אַתָּה יֵשׁ לְךָ לֵב פְּנֵה אֵלָּא שְׂאֵין אַתָּה מְלַבֵּב אוֹתָהּ!" - "דִּי הָאִסְט אוֹיף דָּאס הָאָרֶץ, נָאֵר דוּ בַּאֲהָרֶצֶט עִם גִּיט!"

פֶּל אַחַד יָכוֹל לְהַלְחִיב לְבוֹ לְהַשֵּׁם, לְהִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַבְּבוֹת, לְלַמֵּד בְּחֶשֶׁק, וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת בְּשִׂמְחָה. לְכָל אַחַד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ "בְּחִירָה", לֹא מְשֻׁנָּה מִי הוּא, וְהוּא יָכוֹל לְבַא לְהִתְלַבְּבוֹת הַלֵּב. פֶּל אַחַד שְׂרוּזָה וְכוֹסֶף - יָכוֹל לְזַכּוֹת לְהַיּוֹת כְּמוֹ הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, עִם לֵב בּוֹעֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָרִי בְּבֶר אֲמָרוֹ חֲכָמִימוּ בִּסְפָר "תְּנַא דְּבִי אֲלֵהוּ", שְׂפָרְדוּ פֶל אֲדָם לֹמַר: "מִתִּי נִגְיַעוּ מַעֲשֵׂי לְמַעֲשֵׂה אֲבוֹתַי!" פֶּן גַּם אֲנִי יָכוֹלִים: בְּרָצוֹן, בְּחֶשֶׁק, בְּעִבּוּדָה, בְּהִתְאַמְצוֹת וּבְהַרְבֵּה תְּפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

מעמד מרומם של 'כבוד התורה' וחלוקת 'תעודות הצטיינות' התקיים לתלמידי "ישיבת ברסלב אהבת משה" סניף 'ביתר עילית' - מחזור י"ח. במעמד נשא דברים רבני הישיבה שליט"א במעלת גיעת התורה וקנינה. דברים נרגשים נשא אורח הכבוד הגה"ח רבי אפרים קעניג שליט"א - רב 'קהילת ברסלב צפת', בו ביטא את זכייתו בהשתתפותו במעמד נעלה זה. כן נשא דברים הגה"ח רבי שמעון טייכנר מגדולי משפיע ברסלב. בשיאו של המעמד חולקו 'תעודות הצטיינות' לעמלי התורה שנבחנו במסגרת החזרה "שנונים" ו"כתר שנונים" הקיימת בישיבה. במהלך הערב חולקו כרטיסים לחתני "כתר השנונים" - עבור הנסיעה ל"ישבת ישיבה" ב'אומן' ליד ציונו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע.

בשמחה של מצוה

הרה"ח רבי נסים כלפא שליט"א
יו"ר המוסדות

הגה"ח רבי שמעון
טייכנר שליט"א

הגה"ח רבי אפרים קעניג שליט"א
רב קהילת ברסלב צפת

אשריכם
תלמידי חכמים

רב המוסדות

ראש הישיבה לצעירים

הרה"ח ר' מרדכי קעניג שליט"א | הרה"ח רבי יהודה צבי שפירא שליט"א

